

**DMYTRO MOTORNYI TAVRIA STATE
AGROTECHNOLOGICAL UNIVERSITY
Faculty «Economic and Business»**

Scientific papers
**OF DMYTRO MOTORNYI TAVRIA STATE
AGROTECHNOLOGICAL UNIVERSITY
(ECONOMIC SCIENCES)**

№ 2 (44)

Melitopol, 2021

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ	EDITORIAL BOARD
051 - Економіка	051 - Economy
Кальченко С.В. – д.е.н., професор; Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного (ТДАТУ)	Kalchenko S.V. - Doctor of Economic Sciences, Professor, Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University (TSATU)
Грибова Д.В. - д.е.н., доцент; ТДАТУ	Grybova D.V. - Doctor of Economic Sciences, Ass. Prof., TSATU
Єременко Д.В. – д.е.н., доцент; ТДАТУ	Yeremenko D.V. - Doctor of Economic Sciences, Ass. Prof., TSATU
Карман С.В. – к.е.н., доцент; ТДАТУ	Karman S.V. – PhD, Ass. Prof., TSATU
Карпенко А.В. – д.е.н., доц., Національний університет «Запорізька політехніка»	Karpenko A.V. - Doctor of Economic Sciences, Ass. Prof., National university «Zaporizhia polytechnic»
Колокольчикова І.В. – д.е.н., доцент; ТДАТУ	Kokolchikova I.V. - Doctor of Economic Sciences, Ass. Prof., TSATU
Попова Т.В. - к.е.н., доцент; ТДАТУ	Popova T.V. – PhD, Ass. Prof., TSATU
Свиноус І.В. – д.е.н., професор, Білоцерківський національний аграрний університет	Svinous I.V. - Doctor of Economic Sciences, Professor, Bila Tserkva national agrarian university
Череп О.Г. – д.е.н., професор, Запорізький національний університет	Cherep O.H. - Doctor of Economic Sciences, Professor, Zaporizhzhya national university
Чернявська Т.А. – д.е.н., професор, Державна вища професійна школа, м. Конін, Польща	Cherniavska T.A. - Doctor of Economic Sciences, Professor, State Higher Professional School, Konin, Poland
071 – Облік і оподаткування	071 - Accounting and taxation
Давидюк Т.В. – д.е.н., професор, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»	Davydyuk T.V. - Doctor of Economic Sciences, Professor, National technical university "Kharkiv polytechnic institute"
Замула І.В. – д.е.н., професор, Житомирський державний технологічний університет	Zamula I.V. - Doctor of Economic Sciences, Professor, Zhytomyr state technological university
Сокіл О.Г. - д.е.н., доцент, ТДАТУ	Sokil O.H. - Doctor of Economic Sciences, Ass. Prof., TSATU
Трачова Д.М. – д.е.н., доцент, ТДАТУ	Trachova D.M. - Doctor of Economic Sciences, Ass. Prof., TSATU
072 – Фінанси, банківська справа та страхування	072 – Finance, banking and insurance
Вдовенко Л.О. – д.е.н., доцент; Вінницький національний аграрний університет	Vdovenko L.O. - Doctor of Economic Sciences, Ass. Prof., Vinnytsia national agrarian university
Гривківська О.В. – д.е.н., професор; ПВНЗ «Європейський університет»	Hrykivska O.V. – Doctor of Economic Sciences, Professor, PHEI «European University»
Давиденко Н.М. – д.е.н., професор, Національний університет біоресурсів і природокористування	Davidenko N.M. - Doctor of Economic Sciences, Professor, National university of life and environmental sciences
Демченко І.В. – к.е.н., доцент, ТДАТУ	Demchenko I.V. - PhD, Ass. Prof., TSATU
Танклевська Н.С. – д.е.н., професор, Херсонський державний аграрний університет	Tanklevska N.S. - Doctor of Economic Sciences, Professor, Kherson state agrarian university
Трусова Н.В. – д.е.н., професор, ТДАТУ	Trusova N.V. - Doctor of Economic Sciences, Professor, TSATU
Тулай О.І. – д.е.н., професор, Тернопільський національний економічний університет	Tulai O.I. - Doctor of Economic Sciences, Professor, Ternopil national economic university
Яцух О.О. – д.е.н., доцент; ТДАТУ	Iatsukh O.O. - Doctor of Economic Sciences, Ass. Prof., TSATU
073 - Менеджмент	073 - Management
Васильківський Д.М. – д.е.н., доцент, Хмельницький національний університет	Vasylkivsky D.M. - Doctor of Economic Sciences, Ass. Prof., Khmelnitsky national university
Гудзинський О.Д. – д.е.н., професор, Національний університет біоресурсів і природокористування	Hudzynskiy O.D. - Doctor of Economic Sciences, Professor, National university of life and environmental sciences
Нестеренко С.А. – д.е.н., професор, ТДАТУ	Nesterenko S.A. - Doctor of Economic Sciences, Professor, TSATU
Синяєва Л.В. – д.е.н., професор, ТДАТУ	Synayeva L.V. - Doctor of Economic Sciences, Professor, TSATU
Судомир С.М. – д.е.н., професор, Бережанський агротехнічний інститут	Sudomyr S.M. - Doctor of Economic Sciences, Professor, Berezhany Agrotechnical Institute
Ткач А.А. – д.е.н., Жешувська Політехніка ім. Ігнація Лукасевича, м. Ряшів, Польща	Tkach A.A. - Doctor of Economic Sciences, Polytechnic RZESOWSKIEJ, Ryashiv, Poland
075 - Маркетинг	075 - Marketing
Буднікевич І.М. – д.е.н., професор, Чернівецький національний університет	Budnikovich I.M. - Doctor of Economic Sciences, Professor, Chernivtsi national university
Керімова У.К. – д.е.н., професор, Казахський національний аграрний університет, академік Національної академії наук Казахстану, м. Алмати, Казахстан	Kerimova Ukilai Kerimovna - Doctor Of Economic Sciences, Professor, Kazakh national agrarian university, academician of the National academy of sciences of Kazakhstan, Almaty, Kazakhstan
Коноваленко А.С. – к.е.н., доцент, ТДАТУ	Konovalenko A.S. - PhD, Ass. Prof., TSATU
Легеза Д.Г. – д.е.н., професор, ТДАТУ	Leheza D.G. - Doctor of Economic Sciences, Professor, TSATU
Серських Н.С. – к.е.н., доцент, ТДАТУ	Serskykh N.S. - PhD, Ass. Prof., TSATU
Вішал Даджар - д.е.н., професор, у-т Аміті, м. Нойда, Індія	Vishal Dagar - PhD, Ass. Professor, Amity Un-ty NOIDA, India
Вей Фен – д.е.н., проф., Північно-західний університет А&F	Wei Feng – professor, Northwest A&F University
076 – Підприємство, торгівля та біржова діяльність	076 - Entrepreneurship, trade and stock-taking activities
Боравські П. – д.е.н., професор, Вармінсько-Мазурський університет, м. Ольштин, Польща	Bórawski P. - Doctor of Science, Professor, University of Warmia and Mazury, Olsztyn, Poland
Безугла Л.С. – д.е.н., доцент, НТУ «Дніпровська політехніка»	Bezuhla L.S. - Doctor of Science, Ass. Prof, NTU " Dnipro University of Technology"
Волощук К.В. – д.е.н., професор, Подільський державний аграрно-технічний університет	Voloshchuk K.V. - Doctor of Economic Sciences, Professor, Podilsky state agrarian and technical university
Михайлов А.М. – д.е.н., доцент, Сумський національний аграрний університет	Mykhailov A.M. - Doctor of Economic Sciences, Ass. Prof., Sumy national agrarian university
Севідова І.О. – д.е.н., доцент, Харківський національний аграрний університет імені В.В. Докучаєва	Sievidova I.O. - Doctor of Economic Sciences, Ass. Prof., Kharkov national agrarian university named after V.V. Dokuchaev
Яворська Т.І. – д.е.н., професор, ТДАТУ	Yavorska T.I. - Doctor of Economic Sciences, Professor, TSATU

Засновник

Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного
Факультет економіки та бізнесу

УДК 631.1(06)

Збірник наукових праць Таврійського державного
агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного
(економічні науки) / За ред. С.В. Кальченка. – Мелітополь:
Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2021. - № 2(44). –
212 с.

Голова редакційної колегії (науковий редактор):

Кальченко С.В. – д.е.н., професор кафедри бізнес-консалтингу
та міжнародного туризму

Відповідальні за випуск збірника:

Ортіна Г.В. – д-р. держ. упр., доцент, декан факультету
економіки та бізнесу
Кальченко С.В. - д.е.н., професор кафедри бізнес-консалтингу
та міжнародного туризму
Демченко І.В. – к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської
справи та страхування

Комп'ютерна верстка: Демченко І.В.

Збірник наукових праць Таврійського державного
агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного
(економічні науки) включений до Переліку наукових фахових
видань України, є науковим виданням, в якому можуть бути
опубліковані основні результати дисертаційних робіт (наказ
МОН №1328 від 21.12.2015 р.).

Відповідно до Порядку формування Переліку наукових
фахових видань України (наказ МОН України від 15 січня
2018 року № 32) присвоєно категорію «Б», що затверджено
наказом Міністерства освіти і науки України від 02.07.2020
№ 886.

Друкуються за рішенням Вченої ради
Таврійського державного агротехнологічного університету
(протокол №01 від 31.08.2021 р.).

Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації КВ №24284-14124 ПР від 24.12.2019 р.

ISSN 2519-884X

Index Copernicus Value (ICV) 2016: 47.1
Index Copernicus Value (ICV) 2017: 55.32
Index Copernicus Value (ICV) 2018: 55.94
Index Copernicus Value (ICV) 2019: 56.52

Digital Object Identifier System (DOI)

Матеріали друкуються мовами оригіналів – українською,
російською та англійською.
Погляди редколегії не завжди збігаються з позицією авторів.

Адреса редакційно-видавничого відділу:

Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного
Навчальний корпус №2, кабінет 2.206
пр-т Б. Хмельницького, 18,
м. Мелітополь, Запорізька обл.
72312, Україна
тел./факс. (0619) 42-32-01
e-mail: sp_tsatu@tsatu.edu.ua, ludsln2017@ukr.net

Підписано до друку 31.08.2021 р.
Формат 60x84/8. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Ум.-друк. арк. 15
Наклад 100.

Мелітопольська типографія «Люкс»
ПП Верескун В.М. св. ДК № 1125
72312, м. Мелітополь, вул. Грушевського, 10
тел. (0619) 444511

Надруковано з готового оригінал-макету у Мелітопольській
типографії «Люкс»

© Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)

№ 2 (44), 2021

ЗМІСТ

МЕНЕДЖМЕНТ

Агєєва І.В.
ФУНКЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ В ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ..... 5

Бочарова Н.О.
АДМІНІСТРУВАННЯ, МОТИВУВАННЯ Й КОМУНІКАЦІЇ ЯК
ЕЛЕМЕНТИ УПРАВЛІНСЬКОГО ЛІДЕРСТВА В СИСТЕМІ
МЕНЕДЖМЕНТУ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВ 11

Вороніна Ю.Є., Плотніченко С.Р.
КОНЦЕПЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-
ВІДПОВІДАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА 18

Нехай В.В.
ФОРМУВАННЯ ЗАСАД АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ
ПІДПРИЄМСТВОМ 24

Синяєва Л.В., Верховод І.С.
АЛЬТЕРНАТИВНІ МЕХАНІЗМИ РОЗПОДІЛУ І РЕАЛІЗАЦІЇ
РЕСУРСІВ У СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ 30

Чорна Л.О., Зачоса О.Д., Сурженко Н.В., Добровольська Н.В.
ДЕТЕРМІНАНТИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ КРАЇН СВІТУ
В ЗОВНІШНЬОМУ КОНКУРЕНТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ 38

ЕКОНОМІКА

Гончар В.В., Полупанова К.О.
THEORETICAL BASIS OF THE FORMATION OF THE
SYSTEM OF ECONOMIC SECURITY IN THE CONDITIONS
OF TRANSFORMATION..... 45

Гривківська О.В., Збарський В.К., Терещенко М.А.
ОСОБЛИВОСТІ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ
МАЛИХ ФОРМ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ..... 54

Кальченко С.В., Богданова О.В.
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СІМЕЙНИХ ФОРМ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ 60

Миценко І.М., Сухомлин М.О.
ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ
ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ: АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ ТА
ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ..... 67

Остапенко С.О.
АГРОПРОДОВОЛЬЧИЙ РИНОК УКРАЇНИ У СИСТЕМІ
СВІТОГОСПОДАРСЬКИХ ЗВ'ЯЗКІВ..... 77

Попова Т.В., Арабаджийський О.І.
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ У
ЗАПОРІЗЬКОМУ РЕГІОНІ..... 83

Почерніна Н.В. ПРОСТОРОВІ ІНСТИТУЦІЙНІ ПАСТКИ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ ПОСЛУГАМИ У СФЕРІ ПОДОРОЖЕЙ.....	89	Мазур К.В., Тетієвська Т.М. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОЮ ЕФЕКТИВНІСТЮ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	148
Прісс О.П., Карман Т.В., Жукова В.Ф. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ.....	97	ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ	
Сидорук А.В., Бортников Є.Г., Олексенко Р.І. INCOME- ТА INSIDE-ТУРОПЕРЕЙТИНГИ ЯК ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ ТУРИЗМУ Й ГОСТИННОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ)	104	Линенко А.В., Хапрова Д.В. ТЕНДЕНЦІЇ ОБ'ЄДНАННЯ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ КРИЗОВИХ УМОВАХ	154
Тараненко Г.Г., Михайлов В.В. ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ТУРИСТИЧНУ ГАЛУЗЬ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	110	Щербина К.М., Мешко Н.П. ІННОВАЦІЙНА БІЗНЕС-МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ МЕТАЛУРГІЙНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ УКРАЇНИ	163
Трусова Н.В., Терещенко М.А. БЕЗПЕЧНИЙ РІВЕНЬ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ЕКОНОМІКИ КРАЇН СВІТУ	117	ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ	
МАРКЕТИНГ		Демченко І.В., Трусова Н.В. УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ	170
Бондаренко В.М., Бондаренко О.В. ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВОГО ПІДХОДУ У ФОРМУВАННІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ РЕГІОНУ.....	124	Захарова Н.Ю. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	175
Гонтарук Я.В., Бондарук О.С. ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ.....	130	Рубцова Н.М. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ В УПРАВЛІННІ СТРАХОВИМ БІЗНЕСОМ	184
Душина А.Є., Мешко Н. П. ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗШИРЕННЯ ПОСЛУГ DIGITAL МАРКЕТИНГУ НА ЗОВНІШНІХ РИНКАХ	137	Трусова Н.В., Радченко Н.Г., Піхняк Т.А. ПОДАТКИ В СИСТЕМІ МОБІЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ ДОХОДІВ.....	166
Мазур К.В., Легойда А.О. ДОСЛІДЖЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ СЕЛЕКЦІЇ ПЛОДОВИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ.....	143	Трусова Н.В., Чкан І.О., Гривківська С.М. РОБОТА ІНСТРУМЕНТІВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ.....	202
		Вимоги щодо розміщення статей у Збірнику наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)	209

УДК: 637.12

Мазур К.В., к.е.н., доцент, завідувач кафедри аграрного менеджменту та маркетингу kv_mazur@ukr.net
Тетієвська Т.М., магістрантка ttetievskaya@gmail.com
Вінницький національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЮ ЕФЕКТИВНІСТЮ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. В дослідженні проаналізована стан стратегії розвитку молокопереробних підприємств. Охарактеризовані процеси стратегічного планування соціально-економічною ефективністю. Запропоновано напрямки розвитку соціальної відповідальності на перспективу з метою подальшого покращення соціально-економічних результатів підприємства. В ході проведеного дослідження виявлено, що розробка ефективної системи управління соціально-економічним розвитком молокопереробних підприємств знижує можливість негативного впливу випадкових явищ на діяльність підприємства, дозволяє вчасно передбачити дію негативних явищ соціально-економічного характеру.

Ключові слова: АПК, стратегія, соціальна відповідальність, молокопереробна промисловість, розвиток.

JEL code classification: Q18

Mazur Kateryna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Agricultural Management and Marketing kv_mazur@ukr.net
Tetievskaya Tetiana, undergraduate ttetievskaya@gmail.com
Vinnytsia National Agrarian University

PECULIARITIES OF SOCIO-ECONOMIC EFFICIENCY MANAGEMENT OF MILK PROCESSING ENTERPRISES

Abstract. The study analyzes the state of development strategy of dairy enterprises. The processes of strategic planning by social and economic efficiency are characterized. The directions of development of social responsibility for the future with the purpose of further improvement of social and economic results of the enterprise are offered.

The following system of rules of cooperation with milk suppliers is offered: treat suppliers as customers; constantly remind in the conduct of relations of common interests; exchange information with suppliers on changes in activities; show willingness to help and accept help; to fulfill the undertaken obligations; take into account the interests of suppliers in practice; maintain both business and informal contacts with suppliers. The study found that the development of an effective management system for socio-economic development of dairy enterprises reduces the possibility of negative impact of accidental phenomena on the enterprise, allows to predict the effects of negative socio-economic phenomena and gives the company the following benefits: making management decisions taking into account their socio-economic consequences; control of costs in comparison with norms; formation of socio-economic strategy; assessment of the formation of cost and profit during the production period; assessment of socio-economic development in terms of divisions of the enterprise; making decisions on the feasibility of introducing new products into production.

Key words: agro-industrial complex, strategy, social responsibility, small-scale industry, development.

Постановка проблеми. Сталий розвиток підприємств є важливою передумовою соціально-економічного зростання регіонів і країни в цілому. Соціально-економічні показники розвитку є своєрідними каталізаторами нагромадження країною економічного, соціального, податкового, трудового, технологі-

чного та інших потенціалів. Досягнення довготривалого розвитку підприємств потребує створення адекватного вимогам часу, науково обґрунтованого механізму забезпечення розвитку.

Одним із сучасних інструментів управління, якому за об'єктивних причин у період

планової економіки не приділялося достатньо уваги, є соціально-економічна політика підприємства. Обов'язкова умова будь-якого виробництва – ефективність, яка може бути забезпечена за умов своєчасної адаптації інструментів управління до ринкового середовища, яке, з одного боку, характеризується розвитком економічних процесів, а з іншого – станом і динамікою соціальних процесів. Пошук шляхів і методів стабілізації та напрямків подальшого розвитку аграрних підприємств відбувається на тлі їхньої недостатньої адаптації до ринкового середовища та нових умов функціонування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми формування, визначення сучасного стану, тенденцій змін та підвищення ефективності забезпечення розвитку підприємств АПК та планування діяльності є предметом дослідження таких вчених економістів-аграрників як: Г.М. Калетніка, К.В. Мазур, Ж.В. Гарбар, Я.В. Гонтарука та ін.

Теоретичні дослідження в сфері управління соціально-економічною ефективністю висвітлені в працях Мазур К.В., Гарбар Ж.В., Кубай О.Г. та ін. Водночас, питання управління соціально-економічною ефективністю молокопереробних формувань потребує подальших досліджень.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження особливостей управління соціально-економічним розвитком молокопереробних підприємств. Розробка моделі соціально-економічного розвитку підприємств галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах посилення конкуренції між приватними постачальниками молока передові молокопереробні підприємства використовують це з метою зниження закупівельної ціни на молоко. Однак, ціна

повинна бути обґрунтованою і прийнятною для обох сторін, оскільки ефективність поставок може усталено зростати лише за умови тривалого існування мережі контрактних відносин у системі постійних постачальників молока. В цілому взаємодія логістики постачання з іншими підрозділами підприємства об'єктивно повинна спрямовуватись на вирішення задачі оптимізації організації постачання молока. Для багатьох підприємств галузі, які в своїй структурі не мають відділу логістики постачання, першим напрямком такої оптимізації повинно бути створення команди фахівців з логістики постачання. Отже, окрім вказаних вище економічних результатів співпраці постачальників молока і молокопереробних підприємств можна виділити ряд соціальних результатів (рис. 1).

Вони, як зауважують експерти-представники підприємств-об'єктів дослідження, є основою «духу взаємодопомоги», довірчих відносин між сторонами, за яких лідер не виділяється, а утворюється потужна система інтеграції зусиль, досвіду, ресурсів тощо.

На думку Калетніка Г.М. розвиток підприємств системи АПК характеризується диференціацією за підгалузями у зв'язку з низкою причин, таких як ефективність використання капіталу, трудових ресурсів, а також економічна ефективність виробництва та виникненням нових видів продукції [4, с. 11]. Не є виключенням і молокопереробні підприємства, які найбільш потребують забезпечення себе якісною молочною сировиною.

На думку Гонтарука Я.В. неефективне управління та необхідність освоєння нових виробництв вимагають проведення реструктуризації на підприємствах АПК [5].

Соціальні аспекти співпраці молокопереробних підприємств із постачальниками молока

1. Обмін порадами та інформацією, проведення спільних консультацій щодо підвищення якості молока, встановлення закупівельної ціни тощо

2. Обмін сировиною: з огляду на необхідність вирішення проблеми дисбалансу між поголів'ям корів і кормовиробництвом, який виникає, насамперед, у дрібних господарствах, переробним підприємствам доцільно об'єднати свої зусилля із зусиллями виробників молока для забезпечення останніх кормами. Це дозволить збільшити кількість утримуваних корів та їх продуктивність. З іншої сторони, постачальник не буде використовувати ринкову силу підвищення закупочних цін і погодиться провести взаємозаунок при поставці молока

3. Поширення сучасного лабораторного обладнання, придбати яке виробник молока власними силами не завжди може. За цих умов переробне підприємство буде впевнене у надійності проведених вимірів показників якості молока

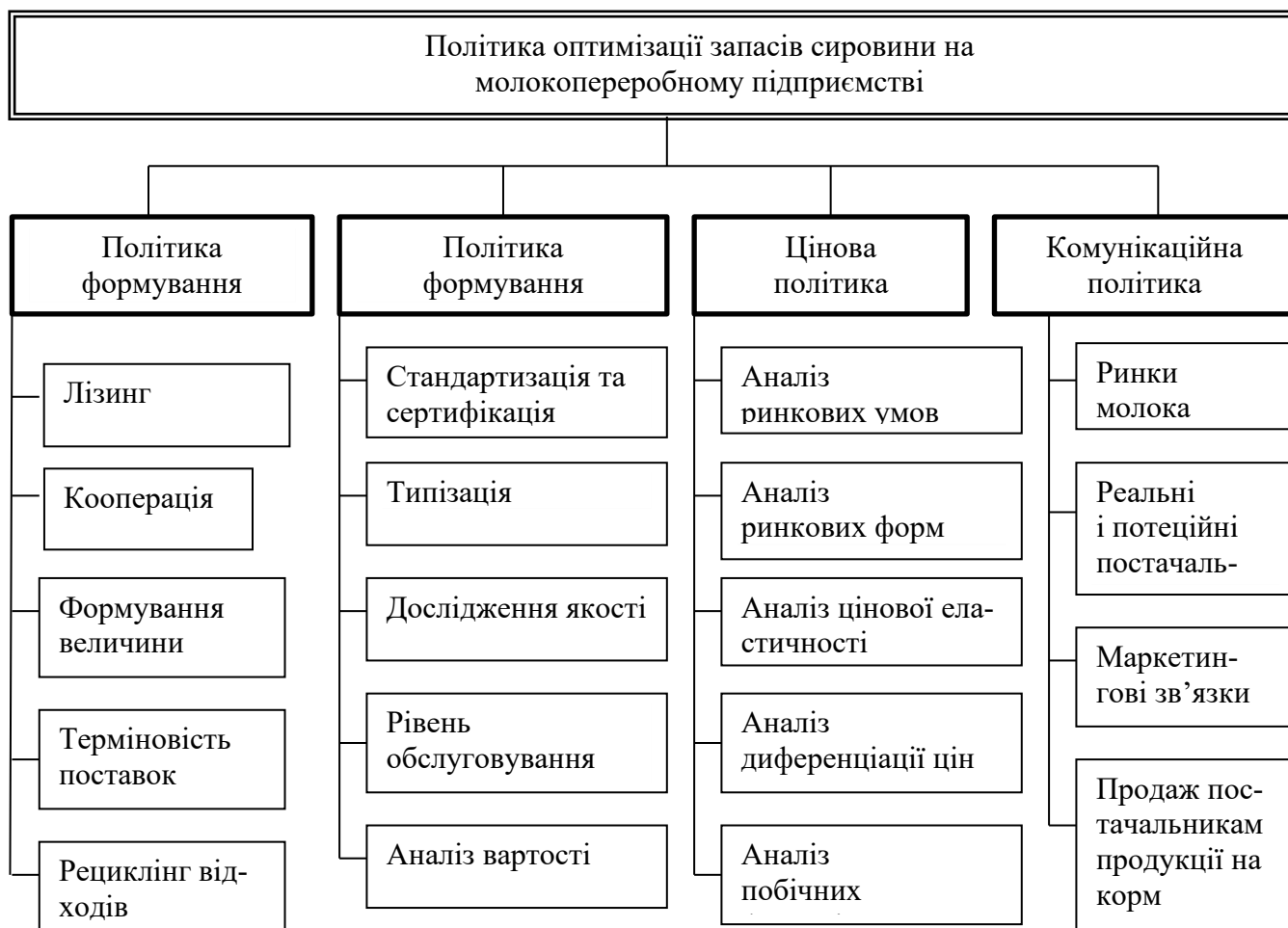
5. Обмін кваліфікованою робочою силою із збереженням виплати заробітної плати. Таким чином група спеціалістів працює на досягнення спільної мети

4. Обмін послугами спеціалістів, зокрема ветеринарів, лаборантів тощо, що дозволяє попередити різні захворювання корів та не допустити використання неякісного молока у виробничому процесі

Рис. 1. Соціальні аспекти співпраці молокоперобних підприємств із постачальниками молока

[сформовано за даними 1, 2, 3]

Виходячи з вищесказаного, можна розробити політику оптимізації запасів сировини на молокопереробних підприємствах (рис. 2).

Рис. 2. Політика оптимізації запасів сировини на молокопереробних підприємствах

[сформовано на основі 2,6]

Особливої уваги заслуговує аспект забезпечення виробників молока кормами. В даному випадку молокопереробні підприємства можуть стати джерелом постачання кормів (сухе молоко, перегін) так і споживачем молока.

Пропонується така система правил співпраці із постачальниками молока:

- поводитись з постачальниками як з клієнтами;
- постійно нагадувати у веденні відносин про спільність інтересів;
- обмінюватись із постачальниками інформацією про зміни в діяльності;

— проявляти готовність допомогти та прийняти допомогу;

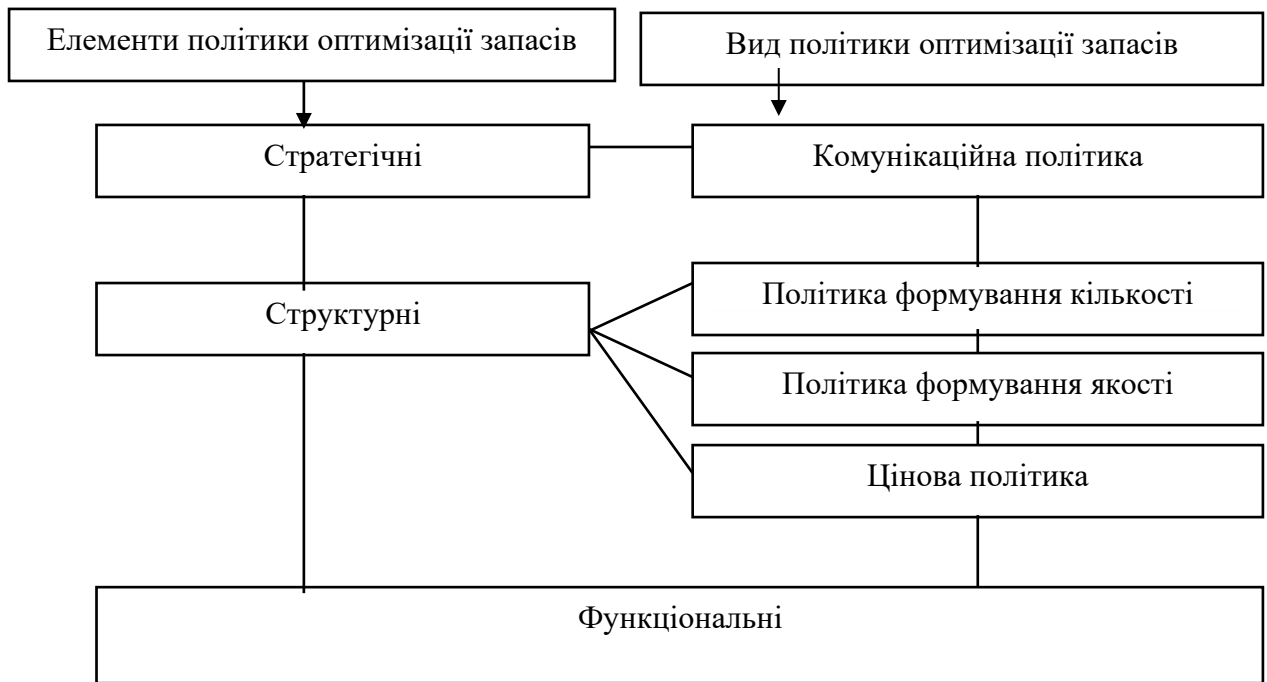
— виконувати взяті на себе зобов'язання;

— враховувати на практиці інтереси постачальників;

— підтримувати як ділові, так і неформальні контакти із постачальниками.

Запропонована політика оптимізації запасів сировини на молокопереробних заводах може бути представлена не лише через функціональні елементи, а також через стратегічні та структурні елементи (рис. 3).

Рис. 3. Елементи політики оптимізації запасів сировини на ТОВ «Літинський молочний завод»

[Сформовано на основі 2, 3, 6]

Таким чином, на вибір постачальника і прийняття рішення про поставку молока та створення його оптимального запасу впливає ціла система факторів, оптимізація яких закономірно потребує системного характеру. Врахування цих факторів та корегування ситуації відповідно до прийнятого рішення дозволить здійснювати довготривалі поставки молока від тих джерел, які є економічно та соціально вигідними.

Прикладом ефективного соціально-економічного розвитку молокоперобного підприємства є ТОВ «Літинський молочний завод», яке для забезпечення своїх потужностей сировиною створило дочірнє підприємство ПОСП «Нападівське». Дане підприємство станом на 2020 рік має понад 2,2 тис. голів молочного стада продуктивністю 23 тони на добу, що забезпечує значну потребу в молочній сировині підприємства. Негативний вплив зростання звісно присутній насамперед він зумовлений подорожчанням засобів виробництва та зниженням частки експорту в РФ. Проте проводяться постійні заходи з метою оптимізацію витрат та виходу на світові ринки збуту. Продукція заводу експортується за кордон в Молдову, Пакистан, Ємен, Алжир, Сирію, Єгипет, Бангла-

деш, В'єтнам, Мавританію, Філіппіни, Сінгапур та Китай. На зовнішні ринки постачається сухе знежирене молоко, демінералізована сироватка молочна суха та тверді сири. ТМ «Білозгар» налагодив ділові стосунки з Індією, куди почали відвантажувати вершкове масло [7].

Основна робота ведеться через офіційних трейдерів продукції. Зокрема, налагоджено тісні і багаторічні зв'язки із Сінгапурськими бізнесовими колами. Партнерами підприємства є ряд відомих світових компаній, з якими заключено прямі контракти. Проте, найміцніші торгівельні зв'язки налагоджено переважно з країнами-сусідами – Молдовою, Азербайджаном, Грузією, Казахстаном. Підприємство постійно розвиває співпрацю з постачальниками молока як ОСГ так і великими тваринницькими комплексами [7].

Соціально відповідальний підхід до ведення бізнесу на молокопереробних підприємствах можна реалізувати за наступними напрямками:

- забезпечення належних умов для здобуття спеціалізованої освіти технологічних працівників;
- покращення рівня медичного обслуговування працівників;

- розбудова інфраструктури територій в яких працюють молокопереробні підприємства;
- впровадження енергозберігаючих новітніх технологій на виробництві;
- рівні можливості та найкращі умови праці.

Висновки. Першочерговим завданням молокопереробних підприємств є удосконалення механізму соціально-економічного розвитку за рахунок розробки та реалізація стратегії розвитку підприємства, що передбачає здійснення результативної, ефективної та конкурентоспроможної господарської діяльності.

В ході проведеного дослідження виявлено, що розробка ефективної системи управління соціально-економічним розвитком молокопереробних підприємств знижує можливість негативного впливу ви-

падкових явищ на діяльність підприємства, дозволяє вчасно передбачити дію негативних явищ соціально-економічного характеру та надає підприємству наступні переваги:

- 1) прийняття управлінських рішень з урахуванням їхніх соціально-економічних наслідків;
- 2) контроль витрат у зіставленні з нормами;
- 3) Формування соціально-економічної стратегії;
- 4) оцінка формування собівартості та прибутку протягом виробничого періоду;
- 5) оцінка соціально-економічного розвитку в розрізі підрозділів підприємства;
- 6) Прийняття рішень стосовно доцільності впровадження в виробництво нових видів продукції.

Список літератури:

1. Мазур К.В., Гарбар Ж.В., Мостенська Т.Г. «Корпоративне управління та соціальна відповідальність» частина 1 «Корпоративне управління»: навч. посібник. Вінниця: ТВОРИ, 2019. 200 с.
2. Гарбар Ж.В., Мазур К.В., Мостенська Т.Г. Корпоративне управління та соціальна відповідальність. Частина 2. Корпоративна соціальна відповідальність: навч. посібник. Вінниця : ВНАУ, 2020. 228 с.
3. Мазур К.В., Кубай О.Г. Менеджмент аграрного підприємства : навч. посібник. Вінниця :ТВОРИ, 2020. 284 с.
4. Калетник Г.М., Гонтарук Я.В. Диференціація розвитку галузей переробної промисловості аграрного сектору Вінницької області. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2020. № 3 (53). С. 7-23.
5. Гонтарук Я.В. Факторний аналіз залежності розвитку переробних підприємств АПК області від здійснення заходів реструктуризації. *East European Scientific Journal Wschodnieuropejskie Czasopismo Naukowe*. 2016. № 10. Part 1. P. 26-30.
6. Фурман І. В. Система фінансового регулювання аграрного сектору України: оцінка сучасного стану та активізація функціонування. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 5. С. 35-50.
7. Сайт ТОВ «Літинський молочний завод» URL: <https://bilozgar.ua/>

References:

1. Mazur K.V., Harbar Zh.V., Mostenska T.H. «Korporatyvne upravlinnia ta sotsialna vidpovidalnist» chastyna 1 «Korporatyvne upravlinnia»: navch. posibnyk. Vinnytsia: TVORY, 2019. 200 s.
2. Harbar Zh.V., Mazur K.V., Mostenska T.H. Korporatyvne upravlinnia ta sotsialna vidpovidalnist. Chastyna 2. Korporatyvna sotsialna vidpovidalnist: navch. posibnyk. Vinnytsia : VNAU, 2020. 228 s.
3. Mazur K.V., Kubai O.H. Menedzhment aharnoho pidprijemstva : navch. posibnyk. Vinnytsia :TVORY, 2020. 284 s.
4. Kaletnik G.M., Hontaruk Ya.V. (2020). Dyferentsiatsiia rozvytku haluzei pererobnoi promyslovosti aharnoho sektoru Vinnytskoi oblasti [Differentiation of development of branches of processing industry of agrarian sector of Vinnytsia region]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economics, finance, management: current issues of science and practice*, 3 (53), 7-23.
5. Hontaruk Ya.V. (2016). Faktorny analiz zalezhnosti rozvytku pererobnykh pidprijemstv APK oblasti vid zdiisnennia zakhodiv restrukturyzatsii [Factor analysis of the dependence of the development of processing enterprises of the agro-industrial complex of the region on the implementation of restructuring measures]. *East European Scientific Journal Wschodnieuropejskie Czasopismo Naukowe*, 10, 1, 26-30.
6. Furman, I.V. (2017). Systema finansovoho rehulivannia aharnoho sektoru Ukrainy: otsinka suchasnoho stanu ta aktivizatsiia funktsionuvannia [System of financial regulation of the agrarian sector of Ukraine: assessment of the current state and activation of functioning]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, 5, pp. 35-50
7. Sait TOV «Litynskyi molochnyi zavod» URL: <https://bilozgar.ua/>